

PARGAR MAGAZINE

۲۴۶

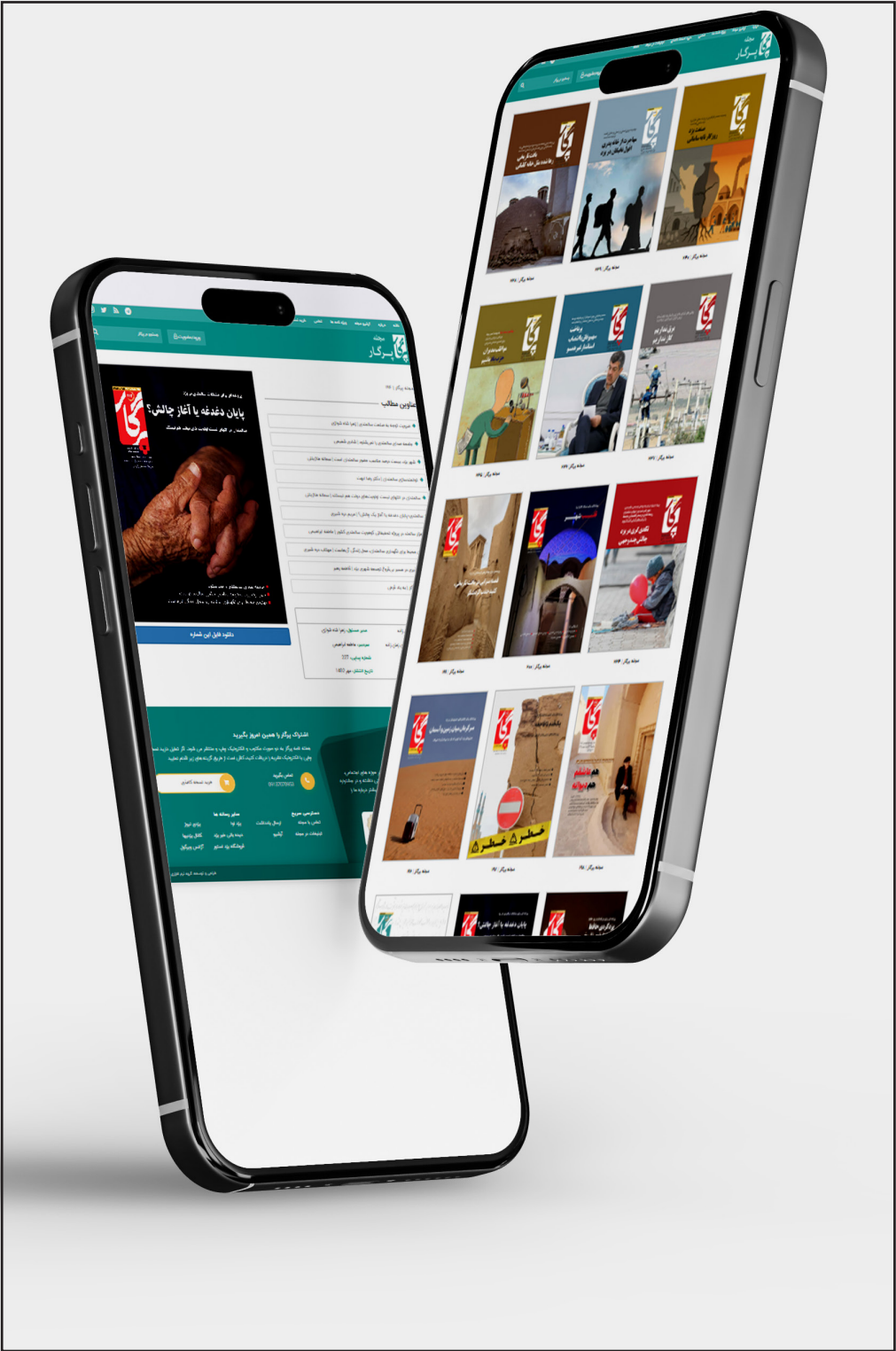
ISSN 26492383
Sept 2025 vol.23
No.246 | 50000 Rials

پرگار | سال بیست و سوم
شماره ۲۴۶ | مهر ۱۴۰۴
۵۰ هزار تومان | الکترونیکی رایگان

شهر علیه شهروند

یزد، شهری که برای خودرو، صنعت و عدد ساخته
شده‌اند، نه برای انسان.

مجله پرگار از دهه هشتاد در حال فعالیت است و چندین بار انتشار آن متوقف و مجدد از سر گرفته شده است. تا قبل از سال ۱۳۹۲ خورشیدی و در زمان مدیریت پیشین پرگار، ۳۳ شماره نشریه منتشر شده بود.

بعد از تغییر مدیریت و انتشار فصل جدید پرگار در سال ۹۲ که بعد از چند سال تعطیلی صورت میپذیرفت، پرگار بر اساس یک شماره گذاری جدیدی از رقم یک شروع به کار کرد. بر این اساس تا چندی قبل دو شماره در شناسنامه درج میشد شماره نشریه و شماره پیاپی.

به پیشنهاد دوستان اهل نظر از این شماره نشریه، صرفاً رقم شماره پیاپی یعنی شماره انتشار پرگار از زمان صدور مجوز استفاده خواهد شد.

بدین صورت به جای درج دو شماره در روی جلد نشریه با نام های شماره پیاپی و شماره جدید، صرفاً شماره پیاپی نشریه درج و بر این اساس نشریه حاضر، شماره ۲۴۲ پرگار خواهد بود.

برای مطالعه مطالب پرگار میتوانید با عضویت در سایت مجله به راحتی و رایگان به کلیه مطالب دسترسی و حتی شماره های موردنظرتان را دانلود کنید.

WWW.PargarNews.ir

ماهنامه پرگار

شماره شایا کتابخانه ملی:
ISSN 2383-2649

صاحب امتیاز:

نسرین زمان زاده

مدیر مسئول:

مهدی زمان زاده

زیر نظر شورای سردبیری

مجری طرح:

هنر و تجربه ویرگول

صفحه آرایی:

آتلیه طراحی ویرگول

تماس:

یزد - خیابان فهادان، جنب هتل
کورش، پلاک ۷۴

انتشار آکهی:

۰۹۱۹۴۹۶۳۷۳۴

از تمامی علاقه مندان برای همکاری در هفته نامه پرگار دعوت می شود مطالب خود را به ایمیل نشریه ارسال کنند. پرگار نشریه مستقل و متعلق به بخش خصوصی می باشد.

نسخه اینترنتی

www.Pragarnews.ir

“

پیاده‌روهایی که انسان را نمی‌پذیرند

در اکثر شهرهای ایران، و یزد به‌ویژه، شهرسازی مدرن بیشتر به خودرو فکر کرده تا به انسان. پیاده‌روها، همان فضاهای ساده و روزمره‌ای که باید شهروندان را از نقطه‌ای به نقطه دیگر برسانند، اغلب به سکوهایی فرسوده، تنگ و پرخطر تبدیل شده‌اند. این شرایط باعث شده پیاده‌روی که زمانی جزئی از فرهنگ و زندگی اجتماعی بود، به فعالیتی پرخطر و ناخوشایند بدل شود.

پیاده‌روهایی که عرض مناسب ندارند یا سطحشان ناهموار است، افراد

مسن، کودکان و افراد دارای معلولیت را از استفاده بازمی‌دارند. بسیاری از پیاده‌روهای یزد با ماشین‌ها، موتورسواری‌ها و گاهی مصالح ساختمانی اشغال شده‌اند. وقتی پیاده‌رو به مکانی برای عبور خودرو و پارک موقت تبدیل می‌شود، نقش اصلی خود را به‌عنوان فضای امن و راحت برای شهروندان از دست می‌دهد.

اثر این کمبود فقط محدود به عبور و مرور نیست؛ کیفیت زندگی اجتماعی را هم کاهش می‌دهد. پیاده‌روی به عنوان فعالیتی روزمره، فرصتی برای تعامل اجتماعی، تماشای شهر، ارتباط با محیط و ورزش سبک محسوب می‌شود. وقتی این فرصت‌ها حذف می‌شوند، مردم از تجربه شهر دور می‌شوند و تعاملات اجتماعی کاهش می‌یابد. شهر به مکانی عبوری و خشک تبدیل می‌شود، نه یک محیط زندگی انسانی.

علاوه بر ابعاد اجتماعی، جنبه‌های اقتصادی و محیط‌زیستی هم تحت تأثیر قرار می‌گیرند. شهرهایی که به پیاده‌روی توجه نمی‌کنند، مصرف سوخت و ترافیک خودرو افزایش می‌یابد، آلودگی هوا تشدید می‌شود و هزینه‌های سلامت جامعه بالا می‌رود. پیاده‌روهای ناامن و کوتاه، انگیزه مردم برای استفاده از وسایل نقلیه غیرموتوری را از بین می‌برند و این چرخه معیوب را ادامه می‌دهند.

تجربه شهرهای پیشرفته نشان می‌دهد که ایجاد شبکه پیاده‌روهای استاندارد، امن و دلپذیر، نه فقط کیفیت زندگی را بالا می‌برد، بلکه اقتصاد شهری را هم فعال می‌کند. مغازه‌ها و کسب‌وکارهای محلی از حضور بیشتر مردم سود می‌برند، فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی رونق می‌گیرد و فضای شهری به مکانی زنده‌تر تبدیل می‌شود.

راهکارهای عملی برای یزد شامل افزایش عرض پیاده‌روها، حذف موانع، ایجاد رمپ و شیب‌های استاندارد برای معلولان، نصب مبلمان شهری و نورپردازی مناسب است. همچنین می‌توان مسیرهای پیاده‌روی سبز با درختان و فضای سایه‌دار طراحی کرد تا تجربه پیاده‌روی لذت‌بخش و

دلپذیر شود.

در نهایت، پیاده‌روها تنها مسیر عبور نیستند؛ آن‌ها نمایی از اولویت‌های شهر هستند. شهری که پیاده‌روهایش امن و دلپذیر است، به انسان احترام می‌گذارد و کیفیت زندگی را در مرکز توجه قرار می‌دهد. شهری که پیاده‌روهایش محدود و ناامن است، نشان می‌دهد که اولویت اصلی‌اش خودرو، عدد و توسعه کوتاه‌مدت است، نه شهروند و تجربه زندگی روزمره.

“

فضاهای عمومی فراموش شده

فضاهای عمومی قلب هر شهری هستند؛ مکان‌هایی که مردم می‌توانند در آن قدم بزنند، استراحت کنند، با یکدیگر تعامل داشته باشند و هویت شهری را تجربه کنند. اما در بسیاری از شهرهای ایران، به ویژه یزد، این فضاها در سال‌های اخیر فراموش شده‌اند. پارک‌ها، میدان‌ها و پیاده‌راه‌های شهری اغلب یا بلااستفاده مانده‌اند یا کیفیتی پایین دارند که شهروندان را جذب نمی‌کنند.

یکی از دلایل اصلی این وضعیت، مدیریت کوتاه‌مدت و ناکارآمد شهری

است. بودجه‌های سالانه عمدتاً صرف نگهداری و توسعه ساختمان‌ها و پروژه‌های اقتصادی می‌شوند و بخش مهمی از فضاهای عمومی، که نیاز به مراقبت و سرمایه‌گذاری مستمر دارند، به حاشیه رانده می‌شوند. همین موضوع باعث می‌شود پارک‌ها و میادین شهری از منظر زیست‌محیطی و اجتماعی ارزش خود را از دست بدهند و به مکانی خالی و بی‌روح تبدیل شوند.

فضاهای عمومی، محل تمرین شهروندی و تعامل اجتماعی هستند. زمانی که افراد در این فضاها حضور دارند، حس تعلق به شهر و سرمایه اجتماعی افزایش می‌یابد. در یزد، با کاهش کیفیت فضاهای عمومی، این حس تعلق کاهش یافته و مردم از تجربه اجتماعی و فرهنگی خود فاصله گرفته‌اند. نوجوانان و جوانان کمتر در پارک‌ها جمع می‌شوند، خانواده‌ها تفریحشان را محدود به محیط‌های خصوصی می‌کنند و فضاهای عمومی، خالی و بی‌صدا می‌مانند.

علاوه بر ابعاد اجتماعی، اثر اقتصادی نیز محسوس است. فضاهای عمومی جذاب باعث رونق کسب‌وکارهای کوچک محلی می‌شوند، اما وقتی این فضاها فراموش می‌شوند، گردشگری و فعالیت‌های اقتصادی مرتبط با آن‌ها کاهش پیدا می‌کند. همچنین حضور کمتر مردم در این فضاها باعث افزایش حس ناامنی و کاهش نظارت اجتماعی می‌شود؛ مشکلی که به نوبه خود کیفیت زندگی شهری را پایین می‌آورد.

در بعد محیط‌زیستی، فضای سبز و پارک‌ها نقش مهمی در کاهش دما، کاهش آلودگی هوا و ایجاد اکوسیستم‌های شهری ایفا می‌کنند. وقتی این فضاها کم‌توجه باقی بمانند، اثرات منفی بر سلامت جسمی و روانی مردم افزایش می‌یابد. در یزد که اقلیم خشک و کم‌آبی دارد، اهمیت این فضاها دوچندان است، زیرا تنفس هوای پاک و لذت بردن از فضای سبز به نوعی رفاه زیستی تبدیل می‌شود.

راهکارهای عملی برای احیای فضاهای عمومی، شامل بازطراحی میادین

و پارک‌ها با تمرکز بر تعامل اجتماعی، افزایش پوشش گیاهی، ایجاد امکانات ورزشی و فرهنگی، و طراحی مسیرهای پیاده‌رو با مبلمان شهری مناسب است. همچنین، مشارکت مردم در نگهداری و برنامه‌ریزی این فضاها می‌تواند حس مالکیت و تعلق را افزایش دهد و باعث شود فضاها واقعی و زنده باشند، نه تنها یک نما برای گزارش‌های شهری. فراموشی فضاهای عمومی، فراموشی خود شهروند است. شهری که میدان‌ها و پارک‌هایش خالی و بی‌روح باشند، هویت خود را از دست می‌دهد. اما بازگرداندن این فضاها به زندگی، نه تنها کیفیت محیط را بالا می‌برد، بلکه پیوند میان مردم و شهر را تقویت می‌کند و شهری انسانی، قابل زیستن و پویا می‌سازد.

“

وقتی مدیریت شهری، شهر را به خودروها می بخشد

ترافیک شهری یکی از اصلی‌ترین مشکلات زندگی در شهرهای بزرگ و متوسط ایران است و یزد هم از این قاعده مستثنی نیست. در نگاه اول، ترافیک فقط یک معضل حمل‌ونقل به نظر می‌رسد؛ اما وقتی به ابعاد اجتماعی، اقتصادی و روانی آن نگاه کنیم، می‌بینیم که این مشکل ریشه‌ای‌تر است و با طراحی شهری، الگوی توسعه و تصمیم‌گیری‌های کوتاه‌مدت ارتباط مستقیم دارد.

طراحی شهری در بسیاری از نقاط یزد، خودرومحور است. خیابان‌ها و

بزرگراه‌ها با هدف عبور بیشتر خودرو ساخته شده‌اند و کمترین توجه به مسیرهای پیاده، دوچرخه‌سواری یا حمل‌ونقل عمومی شده است. نتیجه این طراحی، نه‌تنها افزایش حجم خودرو و ترافیک است، بلکه شکل‌گیری الگوی رفتاری شهروندان به سمت استفاده مداوم از خودرو نیز تشدید می‌شود. افرادی که می‌توانستند برای مسیرهای کوتاه از پیاده‌روی یا دوچرخه استفاده کنند، مجبور به استفاده از خودرو می‌شوند و همین چرخه باعث افزایش آلودگی هوا و فشار روانی می‌شود.

ترافیک شهری ارتباط مستقیم با استرس و سلامت روان دارد. ساعات طولانی در پشت چراغ قرمز، بی‌توجهی به کیفیت مسیرها، بوق‌های مداوم و شلوغی خیابان‌ها باعث افزایش اضطراب و کاهش کیفیت زندگی روزمره می‌شود. کودکان، نوجوانان و سالمندان بیش از سایر گروه‌ها از این شرایط آسیب می‌بینند، زیرا حضور در محیط پر سروصدا و خطرناک، فعالیت‌های روزمره آن‌ها را محدود می‌کند و فرصت تعامل اجتماعی را کاهش می‌دهد. ترافیک همچنین اثر اقتصادی دارد. هزینه سوخت، زمان از دست رفته در مسیرها، کاهش بهره‌وری و آسیب به محیط زیست، همگی بار مالی بر جامعه و دولت تحمیل می‌کنند. در حالی که سرمایه‌گذاری در حمل‌ونقل عمومی، مسیرهای دوچرخه و پیاده‌روها می‌توانست اثرات مثبت اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی داشته باشد، توجه ناکافی به این حوزه باعث افزایش هزینه‌ها و کاهش کارایی سیستم شهری شده است.

یکی از ابعاد کمتر دیده شده، اثر ترافیک بر رفتارهای اجتماعی است. شهرهای شلوغ و خودرومحور باعث انزوا و کاهش تعامل اجتماعی می‌شوند. مردم کمتر پیاده‌روی می‌کنند، کمتر با همسایگان یا کسبه محل تعامل دارند و حس تعلق به محیط کاهش می‌یابد. در نتیجه، شهر از مکانی برای زندگی اجتماعی به محیطی برای عبور و صرفاً رسیدن از نقطه‌ای به نقطه دیگر تبدیل می‌شود.

راهکارهای کاهش ترافیک و استرس شهری شامل طراحی مجدد خیابان‌ها

با تمرکز بر انسان، افزایش مسیرهای پیاده و دوچرخه، توسعه حمل‌ونقل عمومی کارآمد و قابل اعتماد، محدود کردن پارکینگ‌های شهری و ایجاد مشوق‌های استفاده از وسایل نقلیه غیرموتوری است. تجربه شهرهای موفق نشان می‌دهد که حتی کاهش محدودیت برای پیاده‌روی و ایجاد مسیرهای ایمن و راحت، تأثیر زیادی بر کاهش استفاده از خودرو و بهبود کیفیت زندگی دارد.

در نهایت، ترافیک شهری فقط یک مشکل حمل‌ونقل نیست؛ بلکه شاخصی از اولویت‌های شهر است. شهری که طراحی آن به نفع خودرو و نه انسان است، نشان می‌دهد که راحتی، امنیت و سلامت شهروندان کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند. کاهش ترافیک و ایجاد محیط‌های انسانی‌تر، نه تنها تجربه زندگی در شهر را بهتر می‌کند، بلکه باعث افزایش تعامل اجتماعی، سلامت روان و حتی رونق اقتصادی می‌شود.

یزد، شهری با تاریخ و فرهنگ غنی، می‌تواند نمونه‌ای از بازتعریف طراحی شهری انسانی باشد؛ شهری که انسان‌ها، نه خودروها، محور تجربه شهری آن باشند

“

هزینه سکونت در شهرهای بی برنامه

مسکن یکی از اصلی‌ترین نیازهای انسانی است و کیفیت و دسترسی آن، نقش مستقیم در رفاه و آرامش شهروندان دارد. اما در بسیاری از شهرهای ایران، از جمله یزد، توسعه غیرمنطقی شهری باعث افزایش شدید هزینه‌های مسکن و کاهش دسترسی شهروندان به خانه مناسب شده است. این وضعیت، نه فقط یک مشکل اقتصادی، بلکه یک چالش اجتماعی و فرهنگی است که زندگی روزمره مردم را تحت تأثیر قرار می‌دهد. افزایش قیمت مسکن در یزد محصول چند عامل است. اول، رشد غیرمنطقی

شهر و ساخت و ساز بدون برنامه جامع شهری است. زمین‌های شهری به‌صورت پراکنده و بدون توجه به زیرساخت‌های لازم توسعه می‌یابند، و این باعث افزایش تقاضای مسکن در مناطق محدودی می‌شود که دسترسی به خدمات و حمل‌ونقل بهتر دارند. نتیجه طبیعی این است که قیمت‌ها در این مناطق به‌سرعت بالا می‌رود و افراد کم‌درآمد و متوسط از بازار مسکن حذف می‌شوند.

دوم، نبود کنترل و مدیریت موثر بر بازار اجاره و ساخت‌وساز است. افزایش تقاضا، سرمایه‌گذاری‌های سوداگرانه و کمبود نظارت باعث شده بازار مسکن به‌جای پاسخ به نیاز واقعی، به ابزاری برای سوددهی سرمایه‌گذاران تبدیل شود. در چنین شرایطی، خانواده‌ها مجبور می‌شوند بخش بزرگی از درآمد خود را صرف اجاره یا خرید مسکن کنند و قدرت خرید و رفاه آن‌ها کاهش یابد.

افزایش هزینه مسکن اثرات روانی و اجتماعی قابل توجهی دارد. خانواده‌ها به دلیل فشار مالی کمتر فرصت تفریح، آموزش و تعامل اجتماعی دارند و استرس روزمره آن‌ها افزایش می‌یابد. فرزندان در محیط‌هایی زندگی می‌کنند که فضای بازی و تعامل با همسالان محدود است و این می‌تواند بر رشد اجتماعی و روانی آن‌ها اثر منفی بگذارد. علاوه بر این، افزایش هزینه مسکن باعث مهاجرت افراد به حاشیه شهرها می‌شود، جایی که دسترسی به خدمات، مدارس، مراکز بهداشتی و حمل‌ونقل کمتر است و کیفیت زندگی پایین می‌آید.

در بعد اقتصادی، هزینه بالای مسکن منجر به کاهش قدرت خرید مردم و محدود شدن مصرف سایر کالاها و خدمات می‌شود. این وضعیت بر اقتصاد محلی تأثیر مستقیم دارد؛ کسب‌وکارهای کوچک و محلی، که به حضور مردم و تعامل اجتماعی نیاز دارند، کمتر رونق می‌گیرند. همچنین، فشار مالی بر خانواده‌ها باعث کاهش سرمایه‌گذاری در آموزش، سلامت و توسعه فردی می‌شود و اثرات بلندمدت بر جامعه برجای می‌گذارد.

راهکارهای کاهش فشار هزینه مسکن شامل برنامه‌ریزی شهری بلندمدت، افزایش دسترسی به زمین و تسهیلات ساخت‌وساز، کنترل بازار اجاره و ایجاد سیاست‌های حمایتی برای گروه‌های کم‌درآمد است. توسعه حمل‌ونقل عمومی و توزیع متوازن خدمات شهری نیز می‌تواند باعث کاهش تمرکز تقاضا در برخی مناطق و کاهش قیمت‌ها شود. علاوه بر این، تشویق به توسعه مسکن اجتماعی و ارائه بسته‌های حمایتی برای خانه‌دار شدن خانواده‌ها، می‌تواند بخشی از بحران را مدیریت کند.

در نهایت، هزینه سکونت در شهرهای بی‌برنامه، بیش از آنکه یک مشکل فردی باشد، نتیجه تصمیم‌ها و سیاست‌گذاری‌های کوتاه‌مدت است. شهری که مسکنش قابل دسترس، متناسب با نیازهای مردم و پایدار نباشد، رفاه، آرامش و سرمایه اجتماعی خود را از دست می‌دهد. بازگرداندن تعادل به بازار مسکن و توجه به برنامه‌ریزی بلندمدت، نه تنها زندگی شهروندان را بهبود می‌بخشد، بلکه پایه‌ای برای توسعه پایدار و انسانی شهر ایجاد می‌کند.

یزد، شهری با تاریخ و فرهنگ غنی، می‌تواند با برنامه‌ریزی منطقی و توجه به عدالت اجتماعی، نمونه‌ای از شهری باشد که مسکن برای همه قابل دسترس است و هزینه‌های زندگی شهروندان با توان مالی آن‌ها تناسب دارد.

